

seu continuativa duntaxat locutionis seu constructionis; sicut sæpe Latini ista particula utuntur, et etiam ipsa Scriptura, uti videtur Exod. I, 5.

Dices 2. Ex hac opinione sequitur, quod isti 150 dies, post quos hic γ . 5 dicuntur aquæ minui cœpisse, includant 40 dies pluviae, de quibus cap. VII, 12. Atqui hoc videtur aperte contra Scripturam, quæ ibid. γ . 24 clare dicit: *Obtineruntque aquæ terram centum quinquaginta dies*. Ergo, etc.

Prob. sequela maj. Quia, cum juxta hanc sententiam per mensem septimum, cujus vigesima septima die hic γ . 4 dicitur arca requievisse super montes Armeniae, non intelligatur mensis septimus diluvii, sed anni 600 vitæ Noe: sequitur quod a die decima septima secundi mensis, qua cap. VII, 12, cœpit pluere, usque ad diem vigesimam septimam mensis septimi, tantum effluerint 160 dies, etiam in supposito quod cuilibet mensi tribuantur dies 30. Ergo præfati dies 150 necessario in se comprehendunt 40 dies pluviae.

R. concedendo sequelam majoris, et neg. min.: ad textum autem ex γ . 24 allegatum dico, sensum non esse, quod aquæ in sua altitudine per 150 dies constiterint et permanserint; sed sensus est, quod aquæ terram occupaverint 150 diebus priusquam minui inciperent. Unde vox *obtinerunt* simul significat totum illud tempus quo creverunt aquæ, et simul illud quo in ultimo suo incremento absque diminutione perstiterunt; atque ita intra illos 150 dies comprehenduntur dies 40 pluviae. Primis igitur 40 diebus fuit pluvia, qua terra et montes omnes ad quindecim cubitos fuerunt obruti: deinde per sequentes 110 dies mansit aqua in hoc statu et altitudine, post quos cœpit decrescere, ita ut decimo post die arca quiesceret in montibus Armeniae: tot enim universim numerantur dies a decima septima die mensis secundi usque ad vigesimam septimam mensis septimi; ut ex prob. sequela maj. constat.

Dico 4. Quamvis terra hic γ . 13 dicatur exsiccata mense primo, prima die mensis anni 601 vitæ Noe; tamen statim Noe non est egressus ex arca: quia nimirum terra quidem inchoate exsiccata erat, id est nudata aquis, sed remanebat adhuc limosa et cœnosa: nam perfecte a cœno et limo exsiccata est 27 die mensis secundi; ut patet ex γ . 14, ubi dicitur: *Mense secundo, septimo et vigesimo die mensis arefacta est terra*. Et tunc, ut subjungitur γ . 2, sequentibus: Noe cum suis et cunctis animantibus egressus est ex arca. Igitur ex hucusque dictis liquet, quod Noe per annum integrum et 10 dies in arca manserit; et hoc sensu verum est quod diluvium duraverit integro anno et 10 diebus.

Cumque ulterius ex Q. II, cap. VII, constet, diluvium incepisse anno 600 vitæ Noe, non completo, sed per mensem et 17 dies inchoato: etiam ex jam dictis sequitur, quod omnino plene cessaverit anno 600 vitæ Noe completo, et 601 per mensem et 27 dies inchoato.

§ 5. — QUOMODO A MUNDO CONDITO USQUE AD FINEM DILUVII DEDUCATUR CHRONOLOGIA.

Resp. et dico: Ut hæc bene deducatur, tantum accipi debent anni quibus primi homines, per quos Moyses textit genealogiam, genuerunt. Illi autem anni, quibus Gen. cap. V dicuntur genuisse, intelligi debent completi (saltem usque ad Lamech inclusive) ut constet firma chronologiae ratio; ita scilicet, ut, v. g., annus 151 Adami sit primus vitæ Seth; et ita pariformiter dicendum est de reliquis. Dixi *saltem usque ad Lamech inclusive*: nam cum ab anno 182 vitæ Lamech, quo completo natus est Noe, usque ad finem diluvii effluerint 600 anni vitæ Noe, parum ad chronologiam refert an ipse Noe præciso cœperit generare anno 500 vitæ suæ completo, an vero tantum inchoato. Itaque a mundo condito usque ad finem diluvii exacte deducitur chronologia, et computantur anni per hoc

SCHEMA CHRONOLOGICUM.

Juxta textum hebræum.	Juxta LXX, edit. sixtinæ.
Adam genuit anno ætatis suæ 150	Adam genuit anno ætatis suæ 250
Seth genuit anno 105	Seth genuit anno 205
Enos 90	Enos 190
Cainan 70	Cainan 170
Malaleel 65	Malaleel 165
Jared 162	Jared 162
Henoch 65	Henoch 155
Mathusalem 187	Mathusalem 167
Lamech 182	Lamech 183
Noe in fine diluvii completum rat annum 600	Noe in fine diluvii completum rat annum 600
Supputationis summa juxta textum hebræum et Vulgatam nostram conflit annos 1656	Supputationis summa juxta editionem LXX conflit annos 2242

CAPUT IX.

Deus Noe ac filiis ejus benedicit, esum carnis indulget, non tamen sanguinis; fedtas de non inducendo iterum diluvio iride firmat. Noe inebriatur, a quo Cham maledicitur in filio.

QUESTIO I. — AN PECCAVERIT NOE PER EBRIETATEM DE qua γ . 21.

Resp. et dico 1. Noe virum justissimum et maxime sobrium, hic a mortali (exceptis Calvino et aliis hæreticis) facile excusant omnes.

Dico 2. Valde probabiliter ab omni prorsus peccato in hoc casu posse Noem excusari.

Prob. I. Quia Theodoretus Q. 65 in Gen. ita scribit: *Ab inexperientia profecta est ista ebrietas Noe, non ab intemperantia. Nam ille primus hominum compressis uvis, ignorans non solum quantum esset bibendum, sed etiam quomodo, nempe aqua temperatum, incidit in ebrietatem.*

Prob. II, ex S. Chrysost. qui hom. 29, ut ostendat ebrietatem Noe non ex intemperantia sed ex ignorantia accidisse, reflectit, *sobrium illum patriarcham nunquam postea in eandem esse relapsum, cum hoc certe Scriptura non taceret.*

Ignorantiam hanc confirmat sanctus Hieronymus lib. I cont. Jovinianum ita scribens: *Ante diluvium quidem nec fuit esus carniæ, nec repudium uxorum...*

nec potus vini. Ergo mirum non est quod hic Noe fuerit deceptus, cum nec ex se ipso, nec ex aliis vini virtutem discere potuerit.

Dices. S. Hieron. intelligi debet de usu immoderato; ex quo inferri nequit usum vini moderatum ante diluvium non fuisse. Addit enim de temporibus nostris: *nec comedimus carnes, nec bibimus vinum, dicente Apostolo: Bonum est vinum non bibere*, etc., quæ de abusu intelligenda sunt: cum scribat suo Timotheo idem Apost., ut utatur modico vino propter stomachum.

R. Neg. ant. nam absolute ibid. concludit S. Hieron. *vinum igitur cum carnibus post diluvium dedicatum est*. Atqui nequidem moderatum carnis usum ante diluvium fuisse (saltem inter primævos sanctos patriarchas) communiter tradunt interpretes; ergo nec moderatus vini usus ante illud tempus fuisse videtur. Præterea, asserit Hieron. vinum post diluvium fuisse *dedicatum*. Porro vox illa potius significare videtur usum moderatum quam abusum.

Dixi, *saltem inter primævos sanctos patriarchas*: quia satis probabile est, quod etiam ante diluvium licitus fuerit esus carniæ; id enim erui videtur ex eo quod tunc greges essent ovium, quarum pastor erat Abel: quibus si nemo vesceretur, nulla fuisset laus ejus præ Caino, quod pingues oves obtulerit Deo. A carnibus interim, quamvis licitis, abstintuisse viros religiosiores, puta posteros Seth (eo quod Deus as ignans homini cibum, diserte tantum expressisset olera, non autem carnes) communiter docent interpretes: et hanc esse sententiam S. Chrysost., Theodoretus, et aliorum, dicit a Lap. scribens in hoc cap. Et sic verum est, quod esus carniæ, nempe apud omnes omnino homines, tantum incepit post diluvium; ut docet S. Hieron.

Interim tamen usus vini, ante diluvium, apud nullos fuisse videtur; si enim is fuisset, quis credat inter nullos (nequidem inter impios Cainitas) ejus fuisse abusum? Porro abusum non notat Scriptura, quæ immanissima tamen commemorat hominam scelera et libidines, quæ ex ebrietate maxime oriuntur: ergo apparet quod apud nullos tunc fuerit vini usus.

Prob. III. Experientia jam constat, quod insueti vinum, aliumve potum inebriantem bibere, facilius capiuntur, maxime si ingravescente ætate, ignorent qua sibi mensura bibendum sit. Ergo valde facile ita capi potuit Noe sine ullo peccato.

Prob. IV. Quamvis supponeretur usus vini moderatus fuisse ante diluvium, potuit tamen inculpabiliter Noe fuisse inebriatus. 1. Quia etsi 600 et aliquot jam esset annorum, errare potuit cogitando quod aque ac juniores filii sui ferendo potui aptus esset. 2. Forsan bibit vinum recenter expressum, nescius quod illud citius inebriaret. 3. Potuit inculpabiliter esse victus ea vini portione quam alias sine turbatione ferre poterat: constat enim quod homo una die plus vini, quam altera sine incommodo bibere valeat. 4. Denique potuit et illo anno tum ex adhibito particulari labore, tum ex singulari influenza

cœli, aut fecunditate terræ vinum esse generosius, sicque ignorante Noe, citius inebriativum, etc.

SOLVUNTUR ARGUMENTA. — Obj. I. Si Noe non peccaverit se inebriando, nulla videtur ratio cur factum tam probrosum ex instinctu Spiritus S. Moyses enarraverit.

R. neg. assumpti. Quia hoc potuit esse factum 1. Ut suam in scribendo ostenderet sinceritatem. 2. Ad instructionem nostram, ut prudentes simus in omnibus actionibus nostris, ubi prudentiores nobisque sanctiores propter inculpabilem ebrietatem notatos audimus. 3. Ut vitemus damna saltem corporis, infamiam externam, scandalum quod datur ignorantibus, etc., quæ ex inculpabili etiam ebrietate sequuntur. 4. Tamen maxime id fecit Moyses, ut originem ostenderet maledictionis chanaanæ gentis, sicque suos ad eorum terram, sibi promissam a Deo, genere occupandam vivacius animaret.

Obj. II. Cum rerum natura ab earum Conditore constituta, semper eadem fuerit ab initio mundi, etiam ante diluvium vites fuerunt; ergo et vinum, vinique usus.

R. I. gratis omnibus his admissis, nihil inde concludi; quia, his non obstantibus, Noe ab omni peccato excusari potest ob rationes prob. IV. allegatas.

R. II. disting. ant. Vites fuerunt ad cibum; concedo: ad potum; nego ant. et conseq. propter rationes superius allatas.

Deinde quamvis omnes herbæ, fructus, flores, medicamenta, etc., fuerint ab initio mundi, multa tamen elixa, mixta, etc., tantum successu temporis in usu fuerunt.

Inst. I. Ecclesiastici XXXI, 35 dicitur: *Vinum in jucunditatem creatum est, et non in ebrietatem, ab initio*. Ergo non tantum vites, sed et vinum ab initio mundi extitit.

R. Disting. conseq. Ergo ab initio mundi extitit quoad suam substantiam; concedo: quoad modum exprimendi uvæ; nego conseq. Vide supra Theodor., Hieron., etc.

Inst. II. Commixtio granorum, etc., fuit ab initio mundi ad cibum; ergo et expressio uvarum ad potum.

R. disparitatem esse, quod primum clare in Scriptura exprimitur (dum Deus Adamo dixit Gen. III. *In sudore vultus tui vesceris panem tuo*), alterum autem non ita exprimitur; quin potius tamquam de re antea insolita dicit hic Scriptura γ . 20: *Plantavit vineam*.

Inst. III. Præmittitur ibid. *Cœpitque Noe vir agricola exercere terram*. Atqui inde non sequitur quod nullus ante ipsum terram coluerit; ergo nec ex eo quod dicitur, *plantavit vineam*, concludi potest quod nullus ante Noe vineam coluerit.

R. Disparitatem rursus haberi ex Scriptura, cum de Adamo dicatur Gen. III, 25: *Emisit eum Dominus Deus de paradiso voluptatis, ut operaretur terram*. Item de Cain, Gen. IV, 2, quod fuerit agricola, etc. Porro de particulari vinearum cultura ante Noe nil simile in Scriptura reperitur.

Inst. IV. Homines antediluviani recreationibus, etc., indulgebant, testante Christo Lucae XVII, 27, quod in diebus Noe ante diluvium, essent comedentes et bibentes, nubentes, et nuptui tradentes, etc. Atqui similes jucunditates maxime oriuntur ex liberaliori haustu vini; ergo.

R. Disting. min. Inter eos qui sunt assueti vinum bibere; transeat: inter alios; nego min. Quis enim neget quin inter terrea lactis pressi pocula saepe jucundiores vivant rustici quam principes inter regales delicias?

Obj. III. Qui vineam præ cæteris plantis coluit, suavitatem et efficaciam ejus ignorare non potuit; ergo frigide excusatur Noe propter inexperientiam.

R. præter ea quæ dicta sunt superius prob. IV, posse negari ant. nam qui pulverem nitricum primus invenisse dicitur, virtutem aut efficaciam ejus ignorasse videtur, cum, ejus irruptione percussus, fatali experientia in aerem sublatus referatur. Quanquam igitur aliqualem illius efficaciam notitiam habuisse supponatur, non sequitur quod habuerit sufficientem, ut se inebriandum prævidere potuerit.

Obj. IV. Saltem Noe turpiter nudatus est in tabernaculo suo, et ob hoc ludibrio proprii filii expositus, atque æterno probro in Scriptura notatus.

R. Quod im primis ista nudatio non necessario sit effectus ebrietatis, cum et in jejuniis dormientibus naturaliter, adeoque sine culpa possit contingere. Deinde quamvis supponeretur fuisse effectus ebrietatis; ubi causa a culpa defendi potest, effectus ex ea secutus eo tempore, quo non erat in ejus potestate, nequaquam potest dici imputabilis. Hinc quoque habes quod scandalum non datum, sed fuerit acceptum a filio maledicto: propter quem præcipue Moyses factum hoc narravit; ut diximus ad objectionem secundam.

Dixi quod nudatio illa non necessario sit effectus ebrietatis; quamvis enim dicatur *inebriatus*, reflectunt cum Estio aliqui, quod largior potatio quandoque in Scriptura ebrietatis vocetur. Sic infra cap. XLIII, 34 dicitur de fratribus Joseph: *Inebriati sunt cum eo*; hoc est ex potu saturati, aut ad summum, ut aiunt, exhilarati: nullus enim præsumit, quod macula ebrietatis illo loco saltem Josepho inuratur.

Sed huic sententiæ obstare possunt verba textus y . 24. *Evigilans autem Noe ex vino, etc.*, ubi somnus ejus in potum refunditur; ergo et in ebrietatem.

Verumtamen nec hæc consequentia firma est: quia aliqualis potus abundantia potest inducere somnum (maxime senibus, lassis aut phlegmaticis hominibus); quamvis non ideo causet formalem ebrietatem.

QUÆSTIO II. — QUOMODO CÆTERA HUC SPECTANTIA RESOLVANTUR.

Resp. et dico 1. Inebriatio et nuditas Noe est infirmitas et passio Christi; Sem et Japheth sunt fideles; Cham hæretici et omnes mali; ut non mi-

nus late quam præclare exponit S. P. Aug. lib. XVI de Civ. Dei cap. II.

Dico 2. Evigilans Noe ex vino, vidensque se tectum pallio non suo, cum didicisset quæ fecerat ei filius suus minor (id est Cham qui erat medius filiorum Noe) non tam maledicendi animo, quam prophetando, ait: *Maledictus Chanaan*. Rationem dant Hebræi, quia primus Chanaan nuditatem et turpitudinem Noe viderat, irriserat, et patri sua nuntiaverat; propterea Noe merito in ipsum maledictionem suam contulit.

Dico 3. Justum porro erat ut Cham poenas lueret in filio, quia ipse filius in patrem suum Noe deliquerat. Non est autem ipse Cham in persona propria maledictus, sive quia jam benedictionem a Deo acceperat, quando cum aliis arca egressus est; ut docent Theodor. et Chrysost.; sive potius, ne maledictio etiam in cæteros filios illius, Chus, Mesraim, et Phut redundaret. Unde soli Chanaanæi qui hic maledicuntur (quorum pater fuerat Chanaan) a Judæis excisi sunt; ad quorum, tanquam maledictorum, deletionem ut Judæos suos animaret, et ad occupandam eorum terram incitaret, hæc scribebat Moyses.

Sem et Japheth ob insigne paternæ reverentiæ beneficium ac obsequium, a Noe benedicuntur, dicente y . 26. *Benedictus Dominus Deus Sem, sit Chanaan servus ejus*. Quæ benedictio fuit in Judæis impleta, a Sem progenitis, ubi Chanaanæi ab illis ex terra promissionis expulsi sunt.

y . 27. *Dilatet Deus Japheth, et habitet in tabernaculis Sem*. De Japheth natus est populus gentium, qui dicitur occupaturus sedes Judæorum, quod per Romanos ex Japheth ortos factum est, dum eos sibi subegerunt.

Allegorice autem et præcipue dicitur futurum, ut latitudo gentium occupet Ecclesiam a Christo et apostolis fundatam. Observavit hoc S. P. Aug. lib. XII cont. Faustum, cap. XXIV, dicens: *In populo gentium totum terrarum orbem occupavit Ecclesia. Hoc prænuntiabatur dum dicebatur, Lætificet Deus Japheth.*

Cum Noe vixerit post diluvium 350 annis, vidit turrin Babel, monarchiam Assyriorum, exercitum Nini contra Zoroastrem regem Bactrianorum (in quo utroque simul, ut refert Diodorus lib. III, fuerunt vicies ter centena millia hominum) ac plerosque posteros suos vidit Noe corrumpere vias suas, et ad idololatriam deflectere. An autem vixerit usque ad tempora Abrahami necne, colligi poterit ex schemate chronologico quod in fine cap. 41 proponemus

CAPUT X.

Textitur genealogia filiorum Noe, seu posterorum Japheth, Cham, et Sem; ex quibus orti sunt omnes qui nunc vivunt mortales.

QUÆSTIO I. — QUIS ET QUALIS FUERIT ISTE NEMROD DE QUO y . 8.

Observa, quod post diluvium filii Noe (ut commu-

niter apud interpretes invenitur), ita partiti sint orbem terrarum, ut in Armenia, a Tauro et Amano montibus Cælesyriæ et Ciliciæ, Sem cum sua posteritate perrexerit in Orientem, et ab Euphrate totam Asiam majorem usque ad indicum Oceanum occupaverit.

Japheth vero cum posteris suis perrexit in Occidentem et Septentrionem, obtinendo totam Asiam minorem, partemque majoris versus Septentrionem ad Tanaim usque; insuper totam Europam occupavit, ipsumque etiam verisimiliter (juxta aliquos) Novum orbem.

Cham vero medius in Meridiem abiit, possidendo Syriam usque ad Euphratem, partemque Arabiæ felicis, ac denique totam Africam. Ex Cham vero descendit Nemrod (quod vocabulum idem sonat ac *rebellis*) qui fuit Dei contemptor, primus rex et tyrannus. Hoc prænotato,

Dico 1. Versu 8 dicitur: *Ipsæ cepit esse potens in terra*. Quia, ut testatur Josephus lib. I *Antiq.* cap. V, post diluvium primus regni cupiditate principatum occupavit, et cepit dominari in gente sua. Nam ante hunc in qualibet familia primus natus, primus quoque et honoris, et auctoritatis gradu erat jure quodammodo naturali.

Sequitur y . 9. *Et erat robustus venator coram Domino*. Quæ verba explicans S. P. Aug. lib. XVI, de Civ. Dei cap. II ait: *Quid autem significatur hoc nomine... nisi animalium terrigenarum oppressor et extincor?*

Dico 2. Fuit Nemrod venator non tantum ferarum, ut vult Cajetanus, sed etiam hominum, quos vi et insidiis capiebat et opprimebat: erat enim potentissimus hominum oppressor inter omnes qui sub cælo sunt, inquit Estius. Nam sicut venator feras persequitur, compellit et mactat, sic tyrannus homines. *Coram Domino*, id est nihil veritus Dominum, vel quasi in conspectu et cum contemptu Domini. Unde S. P. loco cit. ex LXX legit: *Nemrod gigas venator contra Dominum*.

Dico 3. Sequitur y . 10. *Fuit principium regni ejus Babylon*. Id est, inquit S. P. eodem loco, quæ civitatum cæterarum gereret principatum, ubi esset tanquam in metropoli habitaculum regni. Fuit autem etiam hic Nemrod civitatis illius conditor, atque auctor turris Babel: ex quo ulterius colligitur, hunc Nemrod fuisse eundem, quem historiæ gentilium appellant Belus, qui fuit pater Nini; nam Nemrod et Beli tyrannis, mores, tempus, et regia Babel per omnia conveniunt.

Quod autem Belus fuerit primus rex Babyloniæ, evidenter asserit S. P. Aug. lib. XVI de Civ. Dei cap. XXVII, dicens: *Ibi autem Ninus regnabat post mortem patris sui Beli, qui primus illic regnaverat sexaginta quinque annis*. Jam vero ex sacris Litteris abunde eruitur, Nemrod fuisse primum conditorem Babyloniæ, quemadmodum et ex Eusebio, Hieron. aliisque; ergo sequitur Nemrod eundem esse qui dicitur Belus.

S. S. XXVI.

Jussit autem Ninus patrem suum Belus quasi Deum publicis honoribus coli: atque hinc ex Belo idola apud Hebræos, Syros, Phœnices, aliosque Orientales nomen et cultum ejus redolent, ut *Bel*, *Baal*, *Beelzebub*, *Beelphegor*, *Baalim*, etc. Porro Ninus universo Orienti ad Indiam usque dominationem suam extendit, et consequenter Beli cultum induxit.

Beli ergo nomen proprium fuit *Nemrod*, qui appellative per antonomasiam dictus est *Belus*, id est *Dominus* seu *dominator*: fuitque hic Belus primus Jupiter, primus et communis gentium Deus, cui et Semiramis Nini uxor templum magnificentissimum extruxit. Atque hæc fuit origo idololatriæ post diluvium.

Obj. 1. Danielis IV dicit Nabuchodonosor: *Nonne hæc est Babylon quam ædificavi in sedem regni?* Ergo Nemrod vel Belus non fuit primus auctor et princeps Babyloniæ.

R. Neg. conseq. quia per ista verba tantum significatur, quod ipse Nabuchodonosor in Babylonem reducerit sedem imperii, quæ vel ab ipso Nemrod post linguarum in Babylone confusionem (ut aliqui putant) vel a filio ejus Nino (ut alii volunt) vel saltem ab Assyriis in Niniven translata fuerat.

Obj. II. Testantibus Herodoto lib. I, S. Hieron. in cap. II Osee, aliisque, Babylonia condita est a Semiramide; ergo non a Nemrod.

R. Neg. ant. nam de Nemrod dicitur y . 10. *Fuit autem principium regni ejus Babylon*, et regnavit ibi (et quidem 65 annis; ut audivimus ex S. P.) adeoque antequam illa regia ab uxore filii fuerit ædificata.

Proinde dicti auctores asserere non voluerunt, quod Semiramis fuerit prima Babyloniæ ædificatrix: sed tantummodo quod eam ampliaverit; magnificentissimum in ea Belo templum extruxerit; regnumque instauraverit vel ampliaverit, vel adauxerit, etc.

Obj. III. Babylonia est in Oriente sita, atqui dictum est ante, quod Orientem occupaverint filii Sem, filii autem Cham abierint ad Meridiem; ergo Nemrod nepos Cham nec Babyloniæ ædificavit, nec in ea regnavit.

R. Neg. conseq. licet enim non fuerit de stirpe Sem; ipsum tamen et filios ejus circumvenit, subegitque, eorum principatum obtinuit robustus ille oppressor hominum, et venator contra Dominum.

Obj. IV. De regno Nemrod fit mentio ante linguarum confusionem: atqui tunc nondum extabat Babylonia; ergo hæc regia non potuit esse principium regni ejus.

Prob. min. Sequenti cap. dicuntur profecti de Oriente, qui y . 8 cessaverant ædificare civitatem, ejus nomen y . 9, *vocatum est Babel, quia ibi confusum est labium universæ terræ*.

R. Neg. min. et ad prob. dico, inde tantummodo sequi, quod in initio regni Nemrod civitas illa necdum nomen *Babel* haberet, sed tunc tandem sic fuerit nominata, quando confusis linguis cessaverunt ædificare turrin Babylonicam, et, ut statim cit.

(Quatre.)

ŷ . 9 additur : *Inde dispersit eos Dominus super faciem cunctarum regionum*. Proinde Moyses per prolepsim, seu anticipationem *Babylonem* vocavit urbem illam regiam, quæ tantum postea nomen illud accepit; prout alibi in Scriptura reperies.

QUESTIO II. — UTRUM DIVISIO LINGUARUM, ET GENTIUM CONTIGERIT IN ORTU PHALEG, ET INDE NOMEN SIT EI INDITUM, AN VERO CONTIGERIT IN ULTERIORI EJUS ETATE.

Nota 1, quod Heber, a quo orti et dicti sunt Hebræi, qui primigeniam paradisi linguam (Hebræam scilicet) cum vero Dei cultu retinuerunt in divisione Gentium et linguarum, genuit filium nomine *Phaleg*, quem ita nominavit, eo quod in diebus ejus divisa sit terra, ut dicitur hoc cap. ŷ . 25; *Phaleg* enim hebraice idem sonat quod *divisio*.

Nota 2, quod de tempore, quo hæc divisio facta est, triplex sit Interpretum sententia. Aliqui volunt, eam esse factam in nativitate Phaleg; alii in decursu vitæ ejus, puta dum erat annorum 92; tertii prætendunt, illam contigisse anno ultimo vitæ Phaleg. Hæc ultima sententia non videtur ullatenus admittenda: quia cum Phaleg quando genuit Ren, haberet 50 annos, et deinceps adhuc vixerit 209 annis, ut dicitur cap. XI, 18 et 19, sequitur, quod in toto vixerit annis 259; ac consequenter divisio linguarum ac gentium facta fuisset anno 118 vitæ Thare. Atqui hæc sequela admitti nequit, quandoquidem tunc temporis jamdudum homines in diversas linguas ac gentes divisi, atque per varias mundi regiones dispersi essent: ergo.

Prob. sequela: Quia a nativitate Phaleg usque ad nativitatem Thare fluxerunt anni 121, quos si subtrahas a 259, quibus in toto vixit Phaleg, restant 118, quibus jam debuit vixisse Thare, antequam Phaleg ageret annum ultimum vitæ suæ. His notatis

R. Et dico: Præfata divisio videtur contigisse in ipsa nativitate seu ortu Phaleg.

Prob. I. Scriptura hic ŷ . 25 clare dicit: *Nati sunt Heber filii duo; nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra*. Atqui hæc verba importare videntur, quod Heber filio suo recenter nato, ideo nomen *Phaleg* imposuerit, quia jam divisio seu dispersio, saltem aliquorum in alias regiones, acciderat; ergo, etc.

Prob. II, ex S. Aug. lib. XVI de Civ. Dei cap. XI ita scribente: *Intelligendum est, ipsum Heber propterea tale nomen imposuisse filio suo, ut vocaretur Phaleg, quod interpretatur divisio, quia tunc ei natus est, quando per linguas terra divisa est, id est ipso tempore, ut hoc sit quod dictum est, (hic ŷ . 25) In diebus ejus divisa est*. Hanc sententiam etiam tradunt Josephus lib. I *Antiq.* cap. VII, Pererius, alique.

Obj. I. Verior apparet sententia S. Hier. in quæst. Hebr. super Gen., Chrysost. Hom. 50 in Gen., Abulensis, etc. qui opinantur, Heber vaticinio quodam, et ex futura divisione linguarum, quam spiritu prophætico futuram prævidebat, imposuisse nomen filio; ergo ei non dedit nomen *Phaleg*, quia in nativitate

Phaleg divisa est terra, sed quia in diebus illius dividenda erat.

Prob. ant. Quia a diluvio usque ad nativitatem Phaleg tantum fluxerunt anni 101; vel ad summum 151, si nempe generationi Cainan tribuantur 50 anni distincti a 55 annis, quibus cap. II, ŷ . 12, Arphaxad dicitur genuisse Sale. Atqui eo tempore non videntur homines ita propagati fuisse, ut possent dividi in septuaginta duas gentes, et linguas (ut numerant S. P. Aug. lib. et cap. statim cit., S. Hieron. S. Epiph., S. Prosper et alii communiter), erat enim tunc Cainan tantum generatio quinta; nam ex Sem filio Noe genitus est Arphaxad; ex Arphaxad Cainan; ex Cainan Sale; ex Sale Heber; ex Heber Phaleg. Ergo, etc.

R. Neg. ant. quia Moyses dicens: *Nomen uni Phaleg, eo quod in diebus ejus divisa sit terra*, haud dubie voluit designare tempus, quo hæc divisio facta est. Atqui illud tempus non designasset, si *in diebus ejus* significet, quod non in ortu Phaleg, sed in decursu vitæ ejus terra divisa fuerit: nam in hoc supposito scire nemo poterit, an terra divisa sit anno 70 vitæ Phaleg, ut volunt alii, an vero anno 92, ut prætendunt alii, an denique anno 100, etc? Præterea auctores, nobis oppositi unice videntur in illam sententiam declinasse propter unam alteramve difficultatem, quæ satis facile aliter complanari potest; ut statim patebit. Unde.

Ad Prob. respondeo neg. min. siquidem filiorum Noe maximam fecunditatem ac amplissimam propagationem significaverat, et benedictione sua fecerat Deus cap. IX dicens: *Crescite et multiplicamini, et replete terram*. Adeoque tempore 101 annorum maxima hominum multitudo ex eis oriri potuit. Nam si omnes orthodoxi contra Peyrerium admittere debeant, quod ex sola familia Adami, tempore 150 annorum (aut ex solo Cain, tempore 200 aut 500 annorum, ut volunt illi, qui Henoch supponunt esse filium primogenitum ipsius Cain) tot orti sint homines, ut eorum caetibus condi possent integræ civitates, uti supra col. 29 et 50 dictum et monstratum est: quid implicat, quominus similiter admittamus, quod ex tribus familiis trium filiorum Noe, tempore 101 annorum tot orti sunt homines, ut et turrim Babel ædificare, et in 72 linguas divisi possent? Præsertim cum quælibet lingua non necessario requireret magnam hominum multitudinem: nam hoc nullibi Scriptura insinuat.

Obj. II. Jectan frater Phaleg plures habuit filios, ut hic dicitur, qui scilicet in dispersione Babel jam grandævi, in suam quisque gentem et linguam, uti et alii qui hic nominantur, dispersi sunt; ut patet ex ŷ . 5 et sequentibus, item ex ŷ . 50 et sequentibus. Ergo non in ortu Phaleg facta est divisio gentium.

Prob. conseq. quia etsi supponeretur Jectan fuisse senior, equidem exiguo tempore ante Phaleg nasci debuit: nam Phaleg natus est anno Heber patris sui 54 (ut patet ex cap. XI); sit ergo Jectan natus anno 25 aut etiam 20 patris sui; ad summum 9 aut 14 annis senior fuit fratre suo Phaleg. Ergo non potuit

Jectan in nativitate Phaleg habere filios in Scriptura commemoratos.

R. Dispersionem gentium quidem inchoatam fuisse in ortu Phaleg; at verisimiliter non omnes gentes simul et semel esse dispersas, adeoque aliquot annos interfluxisse, ut Jectan haberet grandævos filios, dum interim cum posteris suis novas sedes et solum opportunum quæreret.

Sic igitur consideremus oportet: Singulæ turmæ mutuam linguam intelligentes, simul coadunatæ sunt, atque oportunas sibi sedes quæsierunt: sic et verisimiliter fecit familia Heber, sed simul junctæ; crescente interim numero familiæ, domus utraque (id est Jectan et Phaleg) eorumque filii paulatim novas sedes terramque opportunam quæsierunt: adeoque quamvis in nativitate Phaleg divisio esset facta pro maxima parte; potuit tamen postea unaquæque gens et familia subdividi et dispergi in regiones et gentes hoc cap. expressas.

Inst. I. S. P. Aug. loco supra citato, agens de jam memorato argumento, ita scribit: *Intelligendum est priorem quidem Phaleg nominatum, sed longe post fratrem suum Jectan fuisse natum, cujus Jectan duodecim filii tam grandes jam familias haberent, ut in linguas proprias dividi possent*. Ergo ipse supponit quod filii Jectan in nativitate Phaleg jam essent grandævi.

R. Disting. conseq. Supponit hoc juxta editionem LXX Interpretum, secundum quam Heber genuit Phaleg anno ætatis suæ 154; concedo: supponit hoc absolute; nego consequentiam.

Inst. II. S. P. lib. XV de Civ. Dei cap. XIII Chronologiam LXX, tanquam mendosam seu vitiosam rejecerat, ut dictum est cap. VIII, Q. II § I; ergo lib. XVI cap. XI non potuit jam memoratum suppositum facere juxta editionem LXX.

R. Neg. conseq. quia licet S. P. istam Chronologiam tanquam mendosam antea rejecisset, tamen eam tunc temporis Ecclesia (præsertim africana) Editione LXX tanquam communi Scriptura uteretur, eamque cæteris editionibus præferret; potuit verisimilitudinem istius Chronologiæ tantisper admittere seu potius supponere, ut solveret argumentum, quo aliqui prætendebant, filios Jectan in dispersione Babel fuisse grandævos: nam hoc supponendo, tunc temporis satisfiebat objicientibus; quandoquidem hi ipsi editione LXX uterentur.

CAPUT XI.

Licet Moyses præcedenti cap. filios filiorum Noe commemorasset, atque dixisset eos in varias gentes, linguas ac regiones fuisse dispersos; causam tamen istius dispersionis ibidem prætermisissam hic describere cœpit a ŷ . 1 usque ad 9; sicque ad illud quod jam transierat, recapitulando est reversa narratio, ut observat S. P. Aug. lib. XVI de Civ. Dei, cap. XV. Itaque 1. enarrat civitatis et turris Babylonicæ ædificationem, cujus occasione confusæ sunt et divisæ hominum lingue. 2. describit genealogiam Sem usque ad Abraham. 3. ipsius Abrahæ ortum, conjugium et migrationem ex Chaldaea in Haran.

QUESTIO I. — AN INTER ARPHAXAD ET SALE ŷ . 12 OMISSUS SIT CAINAN.

Arduam hic locus, et quorundam eruditorum judicio inexplicabilem quæstionem affert; an generatio Cainan interponenda sit inter Arphaxad et Sale: siquidem eam generationem nec habet textus hebraicus, nec paraphrasis chaldaica, nec latina editio Vulgata; at eam commemorant hoc loco LXX Interpretes, et S. Lucas, cap. III. Proinde

R. et dico: Ad posteros Sem pertinet Cainan, quo mediante Arphaxad genuit Sale.

Prob. I. Quia LXX Interpretes hoc cap. generationem Cainan apertissimis terminis exprimunt: siquidem in ipsorum versione ŷ . 12 et 13 ita legitur: *Et vixit Arphaxad centum triginta quinque annos, et genuit Cainan... et vixit Cainan centum triginta annos, et genuit Sale*.

Prob. II, ex Evangelio S. Lucæ, qui cap. III describens genealogiam Salvatoris, inter ejus proavos enumerat Cainan, dicens ŷ . 36. *Qui fuit Heber, qui fuit Sale, qui fuit Cainan, qui fuit Arphaxad*. Ergo certum est Cainan mediare inter Arphaxad et Sale.

Ad textum S. Lucæ multipliciter solent respondere adversarii. 1. Aliqui dicunt, Cainan irrepsisse in Evangelium Lucæ, idque per quorundam scolorum audaciam aut saltem ignorantiam: cum enim versio LXX apud gentes linguam hebraicam ignorantes toto orbe esset vulgata, et in ea invenirent Cainan, putarunt eundem omnino addendum esse in genealogia Christi per Lucam conscripta; præsertim cum in initio, ut aiunt nonnulli, non statim S. Lucas sit habitus scriptor canonicus.

Verum quam perperam hoc dicatur, inde evinci potest, quod nullus codex D. Lucæ unquam adductus sit, vel afferri possit (præter eum quem Beza a duobus circiter sæculis obrutus) in quo Cainan non habetur. Attamen cum codex a Beza obrutus nullatenus præponi queat editioni Vulgatæ nostræ, a Concil. Trid. et sede apostolica approbatæ ac emendatæ; verisimilius est, ex negligentia vel audacia amanuensis cujusdam, Cainan fuisse omissum in illo manuscripto codice, quam ipsum (et quidem nemine reclamante; ut adversarii supponunt) irrepsisse in Evangelium S. Lucæ, eumque sic intrusum legi et retineri ab Ecclesia romana.

Præterea mox memoratus codex fuit duntaxat exaratus circa sextum sæculum, sicut, teste Graveson probant eruditi critici, Richardus Simon, cap. 50, hist. textus Novi Testamenti, et Elias Dupin, § II, cap. III, lib. II, tom. III Dissert. prælim. in sacra Biblia; adeoque manuscriptus ille codex posterior est translatione S. Hieron., in qua S. hic doctor, post accuratam antiquorum Scripturæ sacræ codicum lectionem, in Evangelio Lucæ Cainan reposuit inter Arphaxad et Sale.

Denique, ut refert Frassen, disquisit. 1 in cap. XI Gen., iste codex, ipso Beza teste, ad cap. III, 23 S. Lucæ, suspectus esse omnino debet, quia genealogiam Christi a S. Luca conscriptam in pluribus im-